

آمریکا، بحران اوکراین و ناتو

رامین بخشی^۱

علی آدمی^۲

چکیده

مداخله نظامی روسیه در اوکراین یکی از جدی‌ترین بحران‌های بین‌المللی در روابط بین‌الملل از زمان پایان جنگ سرد محسوب می‌شود، زیرا تهدیدی برای یک منازعه در مقیاس بزرگ در اروپا، بین روسیه از یک سو و آمریکا، اتحادیه اروپا و ناتو از سوی دیگر است. این مقاله به طور خاص به بررسی ابعاد، عوامل تعیین‌کننده و ویژگی‌های سیاست آمریکا در قبال مداخله نظامی روسیه در اوکراین و پیامدهای آن برای ناتو می‌پردازد. رویکرد مقاله توصیفی - تحلیلی است و معتقد است سیاست آمریکا در قبال حمله روسیه به اوکراین چندوجهی است و شامل تلاش‌های دیپلماتیک، جلوگیری از تجاوز بیشتر، تحریم‌های اقتصادی، کمک نظامی به اوکراین و تقویت توان بازدارندگی و دفاعی ناتو در منطقه است. همچنین جنگ روسیه و اوکراین انسجام پیمان آتلانتیک شمالی را به شیوه‌ای بی‌سابقه احیا و منسجم‌تر از قبل کرد. این امر کشورهای اروپایی را به سمت تسلیحات بیشتر سوق داد و هزینه‌های نظامی اروپا را به میزان قابل توجهی افزایش داد و کشورهای بی‌طرف مانند فنلاند و سوئد را واداشت تا به طور رسمی برای پیوستن به ناتو درخواست دهند که به معنای تحولاتی است که به نفع روسیه نیست.

واژگان کلیدی:

روسیه، اوکراین، سیاست آمریکا، مداخله نظامی، ناتو.

درجه مقاله: علمی - پژوهشی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۴/۱۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۲۷

^۱. دانش‌آموخته دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

Bakhshiramin14@yahoo.com

^۲. نویسنده مسئول و دانشیار گروه روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

aliadami2002@yahoo.com

مقدمه

مداخله نظامی روسیه در اوکراین در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲، با توجه به تلاش‌های آمریکا و اتحادیه اروپا برای محاصره جغرافیایی روسیه از طریق جمهوری‌های سابق آن از یک‌سو و تمایل ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه برای بازگرداندن افتخارات شوروی، با کنترل اوکراین، به منظور حفظ منافع حیاتی روسیه از سوی دیگر، یکی از برجسته‌ترین بحران‌های پیچیده ژئوپلیتیکی است که اروپا پس از پایان دوره جنگ سرد با آن مواجه است.

بحران اوکراین پس از آن که ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه در ۲۱ فوریه ۲۰۲۲ استقلال جمهوری‌های دونتسک و لوگانسک در منطقه دونباس واقع در شرق اوکراین و در امتداد مرزهای روسیه را به رسمیت شناخت، وارد مرحله جدیدی شد. سپس، در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲، روسیه تنها دو روز پس از اعلام این استقلال، یک حمله نظامی همه‌جانبه را علیه اوکراین آغاز کرد و این در نتیجه ابراز تمایل اوکراین برای پیشبرد تلاش‌های خود برای پیوستن به ناتو و اتحادیه اروپا بود که روسیه آن را تهدیدی مستقیم برای امنیت ملی خود می‌داند. روسیه اعلام کرد که هدفش از حمله به اوکراین سرنگونی رژیم ولادیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین، خلع سلاح اوکراین، جلوگیری از پیوستن این کشور به ناتو و وادار کردن آن و به رسمیت شناختن الحاق کریمه به روسیه و استقلال لوهانسک و دونتسک است.

بحران اوکراین نشان‌دهنده جدی‌ترین بحران در صحنه بین‌المللی از زمان پایان جنگ سرد در اوایل دهه نود است، زیرا تهدیدی برای منازعه در مقیاس بزرگ در قاره اروپا است. همچنین ممکن است به بی‌ثباتی پایه‌های نظم جهانی تحت سلطه آمریکا منجر شود و راه را برای استقرار نظم جهانی چندقطبی جدید هموار کند که روسیه و متحدش چین در آن نقش فعالی خواهند داشت.

اوکراین مدل جدیدی از جنگ‌های پس از جنگ سرد ارائه می‌کند، زیرا این کشور یک محور مهم در درگیری بین قدرت‌های بزرگ (روسیه، اتحادیه اروپا و آمریکا) است، همان‌طور که هر یک از این نیروها دارای کارت‌های فشاری هستند که در این بحران از آن‌ها استفاده می‌کنند. این مقاله با تکیه بر رویکرد توصیفی - تحلیلی، به شناسایی تحولات بحران اوکراین و همچنین به بررسی اهمیت استراتژیک اوکراین از منظر روسیه و آمریکا پرداخته است. این مقاله همچنین بر شناسایی عوامل تعیین‌کننده سیاست آمریکا در قبال جنگ روسیه در اوکراین، ویژگی‌های این سیاست و پیامدهای اجرای آن، همچنین آشنایی با موضع

کشورهای ناتو و سیاست‌های آن‌ها در قبال حمله نظامی روسیه به اوکراین و نحوه هماهنگی بین آن‌ها در رابطه با سیاست تحریم روسیه تمرکز کرده است.

این مقاله به سه بخش تقسیم شده است که در بخش اول به ابعاد بحران اوکراین و تحولات آن می‌پردازد و در آن به ماهیت و ریشه‌های بحران اوکراین، اهمیت استراتژیک اوکراین از منظر روسیه و آمریکا و شاخص‌های قدرت نظامی در ارتش روسیه و اوکراین پرداخته است. بخش دوم به تحلیل سیاست آمریکا در قبال مداخله نظامی روسیه در اوکراین می‌پردازد که در آن عوامل تعیین‌کننده سیاست آمریکا در قبال جنگ روسیه و اوکراین، ویژگی‌های این سیاست است و پیامدهای اجرای آن بررسی می‌شود. بخش سوم به پیامدهای بحران اوکراین بر ناتو می‌پردازد که در آن موضع کشورهای ناتو در مورد مداخله نظامی روسیه در اوکراین، سیاست‌های ناتو در این زمینه و سناریوهای مورد انتظار برای پایان جنگ روسیه و اوکراین را مورد بحث قرار می‌دهد.

۱. ابعاد بحران اوکراین

ریشه‌های بحران اوکراین در اصل به سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) برمی‌گردد که حوزه فعالیت خود را به کشورهای هم‌مرز با فدراسیون روسیه گسترش داد، این برخلاف وعده‌هایی است که کشورهای بزرگ غربی، پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، به رهبری روسیه داده بودند که تصریح می‌کرد این اتحاد در اروپای شرقی و مرکزی گسترش نخواهد یافت.

در سال ۲۰۰۸، اروپا شاهد شعله‌ور شدن بحرانی بود که تا حدودی شبیه بحران کنونی اوکراین بود، زمانی که جمهوری گرجستان، هم‌مرز با فدراسیون روسیه، تمایل خود را برای پیوستن به اتحادیه اروپا و ناتو اعلام کرد (Van Metre et al., 2015:3). از اوت ۲۰۰۸، درگیری بین نیروهای گرجستان و نیروهای جدایی‌طلب طرفدار روسیه در منطقه خودمختار اوستیای جنوبی رخ داده است. به دنبال آن تانک‌های روسی به این منطقه هجوم بردند، در اقدامی که مسکو اعلام کرد باهدف حفاظت از شهروندانش که بسیاری از آن‌ها پاسپورت روسی دارند، صورت گرفت. در عرض چند روز، نیروهای روسیه کنترل اوستیای جنوبی را به دست گرفتند، نیروهای گرجستانی را از این منطقه بیرون راندند و حتی حملاتی را به حومه تفلیس پایتخت گرجستان انجام دادند. پس از آتش‌بس که توسط نیکلا سارکوزی رئیس‌جمهور سابق فرانسه برقرار شد، روسیه استقلال اوستیای جنوبی و منطقه آبخازیا را به رسمیت شناخت. (Fernandez Gibaja & Hudson, 2022:5). در حالی که گرجستان در سال

۲۰۱۴ توافقنامه همکاری با اتحادیه اروپا را امضا کرد، اما درخواست رسمی برای عضویت در آن ارائه نکرد و همچنین هنوز رسماً به اتحادیه اروپا نپیوسته است. (رستمی، ۱۳۹۳:۴۱)

ماهیت و ریشه‌های بحران اوکراین. بحران کنونی اوکراین در ۲۱ نوامبر ۲۰۱۳ آغاز شد، زمانی که دولت حاکم بر اوکراین، نزدیک به مسکو، اعلام کرد که توافقنامه همکاری با اتحادیه اروپا را امضا نخواهد کرد. (شکوهی و کریمی، ۲۰۲۱:۲۴). پس از این تاریخ تظاهرات گسترده‌ای در کیف در حمایت از پیوستن به اتحادیه اروپا به راه افتاد (Walker, 2022:4). در ۲۲ فوریه ۲۰۱۴ و در برابر فشار تظاهرات خیابانی، پارلمان اوکراین در انقلابی که اوکراینی‌ها آن را انقلاب کرامت می‌نامند، رئیس‌جمهور ویکتور یانوکوویچ را برکنار کردند. (Welt, 2021:2). در ۲۸ فوریه ۲۰۱۴، نیروهای ویژه روسیه کنترل کریمه را که دولت شوروی در سال ۱۹۵۴ و در زمان دولت "نیکیتا خروشچف" کنترل این شبه‌جزیره را به جمهوری اوکراین داده بود، به دست گرفتند (Hunter, 2022:7). در ۱۶ مارس ۲۰۱۴ همه‌پرسی برگزار شد که نتایج آن نشان داد که اکثریت زیادی از جمعیت کریمه که روسی‌زبان هستند، از پیوستن به روسیه حمایت می‌کنند (دهشیار، ۱۳۹۳:۱۸۵). این امر موجب لغو همکاری غیرنظامی و نظامی ناتو با روسیه شد و سپس کشورهای غربی تحریم‌های اقتصادی را علیه آن وضع کردند. در حالی که حامیان روسیه در «منطقه دونباس» تأسیس جمهوری دونتسک و لوهانسک را به صورت یک‌جانبه اعلام کردند. (Wróblewski, 2022). در ۲۵ می ۲۰۱۴، پترو پروشچکو به عنوان رئیس‌جمهور جدید اوکراین انتخاب شد و جنگ بین جدایی‌طلبان طرفدار روسیه و ارتش اوکراین در گرفت.

در سپتامبر ۲۰۱۴ توافقنامه‌ای در شهر مینسک، پایتخت بلاروس، بین نمایندگان دولت‌های روسیه و اوکراین، نیروهای جدایی‌طلب در دونتسک و لوهانسک و سازمان امنیت و همکاری اروپا با هدف دستیابی به توافق برای پایان دادن به جنگ و یافتن راه‌حل سیاسی برای درگیری در شرق اوکراین امضا شد. با این حال، مفاد آن توافق‌نامه اجرا نشد. (Welt, 2021:2). در ۲۳ ژانویه ۲۰۱۵، دنیس پوشیلین، رئیس‌جمهور جمهوری خودخوانده دونتسک، اظهار داشت که علاقه‌ای به توافقنامه مینسک ندارد، این امر مستلزم امضای توافقنامه مینسک دو در ۱۲ فوریه ۲۰۱۵ بود که سیستم غیرمتمرکز را در دونتسک و لوهانسک توصیه می‌کرد که در واقع توسط دولت مرکزی در کیف رد شد؛ بنابراین، زمینه برای آغاز یک جنگ داخلی طولانی‌مدت و از سرگیری جنگ سرد، به ویژه پس از اینکه غرب نشان داد که علاقه‌ای به در نظر گرفتن منافع استراتژیک روسیه ندارد، فراهم شد. در همین

راستا ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور جدید اوکراین که در می ۲۰۱۹ انتخاب شد، تمایل خود را برای ادامه تقویت جهت‌گیری کشورش به سمت غرب نشان داد.

در ۱۰ نوامبر ۲۰۲۱، واشنگتن به روسیه در مورد تحرکات "غیرمعمول" نیروهای خود در مرز اوکراین هشدار داد. در حالی که رئیس‌جمهور روسیه غرب را به تحویل سلاح و اعزام پرسنل نظامی به کیف و انجام مانورهای نظامی «تحریک‌آمیز» در دریای سیاه و نزدیک مرزهای روسیه متهم کرد. در ۱۰ ژانویه ۲۰۲۲، روس‌ها و آمریکایی‌ها مذاکرات پرتنش را در ژنو برگزار کردند. چند روز بعد، نشست بین نمایندگان روسیه و نمایندگان ناتو برگزار شد که طی آن نمایندگان ناتو درخواست مسکو مبنی بر عدم حضور کشورهای شرق اروپا در ناتو و عدم استقرار نیرو و تجهیزات نظامی در این کشورها را رد کردند. در ۱۸ ژانویه ۲۰۲۲، مسکو استقرار واحدهای ارتش خود را در بلاروس آغاز کرد و از آن زمان مشخص شد که راه‌حلی برای بحران اوکراین بدون دستیابی به یک توافق سیاسی دائمی که منافع روسیه را برآورده کند، امکان‌پذیر نیست.

پس از سخنرانی ولادیمیر پوتین در شامگاه دوشنبه ۲۱ فوریه ۲۰۲۲، اکثر اعضای شورای امنیت یک جلسه اضطراری برگزار کردند و به رسمیت شناختن استقلال دو جمهوری جداشده در شرق اوکراین از سوی روسیه را محکوم کردند (Fella, 2022:15). بلافاصله پس از آن سخنرانی، رئیس‌جمهور جو بایدن با صدور فرمان اجرایی هرگونه سرمایه‌گذاری، مبادله، یا تأمین مالی جدید توسط افراد آمریکایی برای مناطق حامی روسیه در دونتسک و لوهانسک را ممنوع کرد. روز بعد، آمریکا تحریم‌های مالی و اقتصادی را علیه روسیه اعمال کرد و امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه، به عنوان رئیس شورای اتحادیه اروپا، از کشورهای اتحادیه اروپا خواست تا «تحریم‌های هدفمند اروپایی» را علیه روسیه اعمال کنند. اولاف شولتز، صدر اعظم آلمان، بهره‌برداری از خط لوله گاز روسیه موسوم به "نورد استریم ۲" را به حالت تعلیق درآورد، در حالی که بوریس جانسون، نخست‌وزیر بریتانیا اعلام کرد کشورش بسته بزرگی از تحریم‌ها را علیه روسیه اعمال خواهد کرد (Yahya, 2022).

اهمیت استراتژیک اوکراین از منظر روسیه. اوکراین از جهات متعددی اهمیت استراتژیک زیادی برای روسیه دارد، از جمله این که بسیاری از تسلیحات روسی از جمله موتورهای هلیکوپترهای جنگی روسی و همچنین موتورهای بسیاری از کشتی‌های جنگی روسی، توسط کارخانه‌های نظامی اوکراین تولید شده‌اند. علاوه بر این، بیشتر سرجنگی موشک‌های روسیه توسط موشک‌هایی پرتاب می‌شوند که به طور جزئی یا کامل در

کارخانه‌های اوکراینی تولید می‌شوند و بیش از نیمی از قطعات موشک‌های بالستیک قاره‌پیما در اوکراین تولید می‌شوند که می‌تواند حدود ۸۰ درصد از کلاهک‌های روسیه را حمل کند. شاید بارزترین نمونه آن مجموعه یوزماش^۱ در اوکراین باشد که بخشی از کارخانه‌های استراتژیک اتحاد جماهیر شوروی سابق است، ظرفیت تولید سالانه این مجموعه ۱۲۰ موشک بالستیک قاره‌پیما است. اوکراین برای مصرف انرژی و سوخت خود به روسیه وابسته است و توسعه پایدار اقتصاد اوکراین به واردات منابع انرژی، یعنی نفت و گاز، از خارج بستگی دارد (دهشیار، ۱۳۹۳: ۱۹۰).

علاوه بر این، ناوگان روسیه در پایگاه دریایی سواستوپل در کریمه مستقر است که اهمیت آن از آنجا ناشی می‌شود که کنترل آن به معنای کنترل دریای سیاه و مناطق هم‌مرز با آن است؛ بنابراین، از زمان انحلال اتحاد جماهیر شوروی در دسامبر ۱۹۹۱، روسیه با انعقاد قراردادهایی با دولت‌های متوالی اوکراین، مایل بود ناوگان خود را در دریای سیاه نگه دارد. بر این اساس، کریمه از اهمیت ژئواستراتژیک برخوردار است و در محدوده منافع حیاتی روسیه قرار می‌گیرد که نمی‌توان از آن چشم‌پوشی کرد؛ و شاید این همان چیزی است که ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه را بر آن داشت تا این جزیره را به روسیه الحاق کند. (Masters, 2022).

از نظر قومیتی، بخش‌های شرقی و جنوبی اوکراین متعلق به روسیه است و روس‌ها تقریباً ۱۷ درصد از جمعیت اوکراین را تشکیل می‌دهند که در ماهیت هویت روسی منعکس می‌شود. (Welt, 2021: 2). علاوه بر موارد فوق، اوکراین بخشی از تاریخ و حافظه روسیه است، زیرا جزئی از هویت روسیه محسوب می‌شود، علاوه بر آن یک منطقه استراتژیک اصلی برای منافع حیاتی روسیه است (Kordan, 2022).

اوکراین همچنین رکن اساسی دفاعی روسیه در برابر ناتو و گسترش طبیعی صنعت و کشاورزی روسیه است. اهمیت آن همچنین از آنجا ناشی می‌شود که به روسیه این توانایی را می‌دهد که نفوذ سیاسی، نظامی و اقتصادی خود را به کشورهای اروپای شرقی، قفقاز و دریای سیاه گسترش دهد. اوکراین همچنین دارای اهمیت استراتژیک برای سیستم امنیت انرژی روسیه است، زیرا گذرگاه گاز طبیعی روسیه به اروپا و ارتباط بیشتر زیرساخت‌های صنایع روسیه، از طریق خطوط لوله، جاده‌ها و راه‌آهن است (شکوهی و کریمی، ۲۰۲۱: ۲۹).

^۱. Yuzhmash

اهمیت محاسبات روسیه در بحران اوکراین که به میدان جنگ نیابتی تبدیل شده است، ناشی از نگرانی از گسترش ناتو و اتحادیه اروپا در فضای حیاتی آن تا مرزهای نزدیک روسیه و سپس محاصره و فشار سیاسی، اقتصادی و نظامی بر آن است؛ زیرا روسیه گسترش ناتو به شرق را یک تهدید امنیتی وجودی برای خود می‌داند و روسیه هرگز پیوستن اوکراین به نهادهای سیاسی، اقتصادی و نظامی غرب را نخواهد پذیرفت (Topor, 2022). روسیه همچنین تأکید می‌کند که این دلیل کافی برای شروع جنگ، دریافت تضمین‌های غرب مبنی بر عدم پیوستن اوکراین به ناتو و جلوگیری از تشدید تنش نظامی در شرق اوکراین بود. جایی که روسیه خواستار توقف تلاش‌های اوکراین برای بازگرداندن مناطق تحت کنترل جدایی‌طلبان تحت حمایت روسیه در منطقه دونباس است که شامل استان‌های دونتسک و لوهانسک در شرق کشور می‌شود و این امر را نقض مفاد پروتکل‌های "مینسک-۱" در سال ۲۰۱۴ و "مینسک-۲" در سال ۲۰۱۵ می‌داند که تحت نظارت سازمان امنیت و همکاری اروپا به دست آمد و نوعی خودمختاری را برای این دو استان تعیین کردند. (Kuzio & D'Anieri, 2020)

اهمیت استراتژیک اوکراین از منظر آمریکا. اوکراین که در سال ۱۹۹۱ از اتحاد جماهیر شوروی جدا شد، موقعیت استراتژیکی را بین روسیه و اعضای ناتو اشغال می‌کند. (Wozniak, 2016: 88). دیدگاه آمریکایی و اروپایی این است که اوکراین قوی و مستقل و بخش مهمی در ساختن یک "اروپا کامل، آزاد و امن" است. تکمیل عملیات تأمین امنیت اروپا - که از دهه نود از طریق گسترش ناتو و اتحادیه اروپا سرعت گرفته است - مستلزم کاهش نفوذ روسیه در سرزمین‌های اروپایی و اطراف آن و ادغام اوکراین در زیر چتر مشارکت اقتصادی و امنیتی اروپا است، به گونه‌ای که غرب را قادر می‌سازد تا کنترل خود را بر دروازه شرقی اروپا تا حد زیادی تشدید کند (Woehrel, 2014: 7). موقعیت اوکراین نشان‌دهنده یک محور استراتژیک و ژئوپلیتیکی بسیار مهم است، زیرا اوکراین برای آمریکا از اهمیت حیاتی و ژئواستراتژیک برخوردار است که با محاصره حوزه نفوذ روسیه آغاز می‌شود. روسیه و اوکراین همچنین نقش مهمی در صادرات نفت، گاز طبیعی، زغال سنگ، گندم و سایر کالاها به بازار جهانی دارند. گزارش‌ها حاکی از آن است که هر دو کشور ۷۰ درصد نئون جهان را تولید می‌کنند که یک کالای حیاتی در تولید نیمه‌هادی‌ها است و باعث ایجاد بحران برای خودروسازان می‌شود که در حال حاضر شاهد کمبود تراشه‌های کامپیوتری هستند. همچنین هر دو کشور ۱۳ درصد از عرضه جهانی تیتانیوم مورد استفاده در صنعت

هواپیماسازی و همچنین حدود ۳۰ درصد از پالادیوم^۱ جهانی را بر عهده دارند. این بحران نه تنها بر روسیه و اوکراین، بلکه بر اتحادیه اروپا و آمریکا نیز اثرات منفی اقتصادی خواهد داشت. از جمله مهم‌ترین اثرات مورد انتظار جنگ روسیه علیه اوکراین، افزایش نرخ تورم ناشی از افزایش قیمت نفت، افزایش قیمت مواد غذایی و افزایش قیمت مواد اولیه در سراسر جهان است (Mbah & Wasum, 2022: 145)

برای تحلیل دلایل حرکت غرب و روسیه و ورود آن‌ها به شرایط متشنج کنونی، می‌توان نقشه سیاسی کنونی منطقه مرکزی اروپای شرقی را که آن‌ها را از هم جدا می‌کند و واقعیت رقابت برای نفوذ در آن را به دقت بررسی کرد و موارد زیر را می‌توان نتیجه گرفت:

۱. اکثر کشورهای بزرگ اروپای شرقی و مرکزی مانند لهستان، رومانی، مجارستان، اسلواکی و بلغارستان اکنون اعضای اتحادیه اروپا و ناتو هستند. وابستگی آن‌ها به غرب پس از همپوشانی منافع مردم آن از لحاظ اقتصادی، سیاسی و امنیتی در سیستم ترانس آتلانتیک تثبیت شد و روسیه دیگر نمی‌توانست غرب را در این کشورها که عمق ژئوپلیتیک و اولین خط دفاعی اروپای غربی را تشکیل می‌دهند، به چالش بکشد؛

۲. تنها دو کشور (اوکراین و بلاروس) باقی مانده است که غرب با الحاق آن‌ها به ناتو، روسیه را از نفوذ در منطقه مرکزی اروپای شرقی محروم می‌کند، با انعقاد قرارداد مشارکت با اوکراین در مارس ۲۰۱۴، اتحادیه اروپا به دنبال گسترش نفوذ خود به بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین کشور اروپای شرقی و عمیق‌ترین گستره جغرافیایی به سمت روسیه است که بیش از نیمی از طول دروازه شرقی اروپا را اشغال می‌کند و از این رو مهم‌ترین کشور شرق اروپا محسوب می‌شود؛

۳. اهمیت منافع و نفوذ غرب در اوکراین برای روسیه به معنای گسترش نفوذ غرب بر کل شمال دریای سیاه و شبه‌جزیره کریمه است که باعث می‌شود حضور روسیه در دریای سیاه تنها به بخشی از سواحل شرقی دریای سیاه محدود شود و اگر منفعت استراتژیک دریاها برای روسیه در حرکت امن ناوگان نظامی و سهولت دسترسی آن به سایر مناطق باشد، با ادغام کامل اوکراین در مشارکت‌های اقتصادی و امنیتی غرب، دریای سیاه تقریباً این منفعت را برای روسیه از دست خواهد داد. شاید این همان چیزی است که روسیه را با وجود پیامدهای منفی که از واکنش‌های غرب انتظار دارد، مجبور کرد به شیوه سنتی مسلحانه رفتار کند و؛

^۱ پالادیوم از خانواده فلزات پلاتین است و کارشناسان جواهرات آن را یک جایگزین برای طلا یا پلاتین می‌دانند و در ساخت اتومبیل و تلفن همراه استفاده می‌شود.

۴. اگر تلاش‌های غرب در ادغام اوکراین در سیستم اقتصادی و امنیتی غرب موفق شود، آنگاه تنها جمهوری بلاروس باقی خواهد ماند تا به عنوان جداکننده بین غرب و روسیه عمل کند، اما از شمال، جنوب و غرب توسط غرب و متحدانش احاطه خواهد شد و بلاروس تنها وفادار به روسیه در دروازه شرقی اروپا خواهد بود.

با توجه به موارد فوق، می‌توان گفت که اگر روند ادغام اوکراین در کل فرآیند یکپارچه‌سازی اقتصادی و امنیتی یورو آتلانتیک انجام شود؛ غرب، روسیه را از منطقه مرکزی اروپای شرقی که به نیروی زمینی روسیه مزیت استراتژیک می‌داد، محروم می‌کند (Kaddorah, 2014:18).

شاخص‌های قدرت نظامی در ارتش روسیه و اوکراین. مهم‌ترین شاخص‌های قدرت

نظامی در ارتش روسیه و اوکراین را می‌توان به شرح زیر رصد کرد: ارتش روسیه در بین قدرتمندترین ارتش‌های جهان رتبه دوم را دارد درحالی‌که همتای اوکراینی آن در رتبه بیست و دوم جهان قرار دارد؛ تعداد سربازان ارتش روسیه ۸۵۰ هزار نفر است که در رتبه پنجم ارتش‌های جهان قرار دارد، در مقابل تعداد پرسنل ارتش اوکراین به ۲۰۰ هزار سرباز می‌رسد و در رتبه ۲۰ جهان قرار دارند؛ بودجه دفاعی روسیه در حدود ۱۵۴ میلیارد دلار است که در بین کشورهای جهان رتبه سوم را از لحاظ هزینه‌های دفاعی دارد، درحالی‌که بودجه دفاعی اوکراین ۱۱ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود که در بین کشورهای جهان رتبه ۲۰ را دارد؛ ارتش روسیه بیش از ۴۱۷۳ هواپیمای جنگی دارد که در بین ارتش‌های جهان در رتبه دوم جهان قرار دارد، درحالی‌که ارتش اوکراین تنها ۳۱۸۸ هواپیمای جنگی دارد که در رتبه ۳۱ جهان قرار دارد؛ ارتش روسیه ۱۲۴۲۰ هزار تانک دارد و از این لحاظ رتبه اول را در بین ارتش‌های جهان دارد و از همتای اوکراینی خود که تنها ۲۵۹۶ تانک دارد و در رتبه سیزدهم جهان قرار دارد پیشی می‌گیرد؛ ناوگان دریایی روسیه متشکل از ۶۰۵ شناور نیروی دریایی از جمله ۴۹ کشتی مین‌روب است، درحالی‌که ناوگان دریایی اوکراین تنها شامل ۳۸ شناور نیروی دریایی است؛ روسیه دارای ۱۲۱۸ فرودگاه است درحالی‌که اوکراین تنها ۱۸۷ فرودگاه دارد. طول جاده‌های زمینی در روسیه حدود ۱.۲۸ میلیون کیلومتر است درحالی‌که برای اوکراین از ۱۷۰ هزار کیلومتر فراتر نمی‌رود (Gatopoulos, 2023).

با تجزیه و تحلیل شاخص‌های قدرت نظامی بین روسیه و اوکراین، مشخص می‌شود که عدم توازن آشکاری در موازنه قدرت نظامی به نفع روسیه وجود دارد، این را آمریکا و

متحدانش درک می‌کنند و تصمیم گرفتند از اوکراین در جنگ با روسیه برای دستیابی به منافع غرب حمایت کنند.

۲. سیاست آمریکا در قبال مداخله نظامی روسیه در اوکراین

از زمان بسیج نیروهای نظامی روسیه در مرز با اوکراین در اکتبر ۲۰۲۱ و سپس مداخله نظامی در خاک اوکراین در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲، آمریکا با یک بحران پیچیده بین‌المللی مواجه است که یکی از سخت‌ترین بحران‌ها پس از پایان جنگ سرد به شمار می‌رود. (Mankoff, 2022:1). مداخله نظامی روسیه در اوکراین چالشی برای هژمونی آمریکا است و این مداخله به آمریکا فرصت استثنایی داده است تا تصویر منفی از پوتین، رئیس‌جمهور روسیه را به عنوان رهبر یک رژیم سرکش ارائه دهد. هدف آمریکا جلوگیری از تلاش‌های بلندمدت روسیه برای به چالش کشیدن یک‌جانبه‌گرایی آمریکا است. (Wehrey, 2022).

تقریباً چهار ماه پس از مداخله نظامی روسیه در اوکراین، نیروهای روسی هنوز قادر به دستیابی به یک پیشرفت اساسی در میدان نبرد نیستند. اگرچه استراتژی نظامی روسیه، از اواسط آوریل ۲۰۲۲، از هدف اصلی خود یعنی کنترل کیف و سرنگونی رژیم ولادیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین، به تمرکز بر شرق اوکراین، به ویژه منطقه دونباس تغییر کرده است، حمله زمینی آن هنوز با مقاومت سختی روبرو است که مانع پیشرفت آن می‌شود و این را می‌توان با حمایت آمریکا و متحدانش از اوکراین توضیح داد.

عوامل تعیین‌کننده سیاست آمریکا. دولت جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا، مجموعه‌ای از عوامل تعیین‌کننده را شناسایی کرده است که به اهداف استراتژیک برای محافظت از منافع آمریکا در برابر پیامدهای این بحران دست می‌یابد و شامل موارد زیر می‌شود:

۱. اجتناب از رویارویی مستقیم نظامی با روسیه: واشنگتن در مدیریت بحران اوکراین، خط قرمزی را برای عدم ورود به رویارویی مستقیم نظامی با روسیه به هر دلیل مرتبط با بحران تعیین کرد. در این زمینه، کاخ سفید بارها تأکید کرده است که آمریکا نیروی نظامی به اوکراین اعزام نخواهد کرد و جو بایدن در سخنرانی خود در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ این موضوع را مجدداً تأیید کرد و گفت که کشورش نیروهای زمینی به اوکراین اعزام نخواهد کرد؛ اما در عین حال، بایدن تأیید کرد که در صورت وقوع حمله علیه هر کشوری در ائتلاف «ناتو»، آمریکا مداخله خواهد کرد و به تعهدات خود بر اساس «ماده ۵» منشور ائتلاف ناتو عمل

خواهد کرد؛ ۲. تلاش برای جلوگیری از مداخله نظامی روسیه در اوکراین: واشنگتن دو منفعت اصلی در این زمینه دارد، اولی مربوط به منافع آمریکا در اروپا و پیامدهای منفی است که سناریوی مداخله نظامی روسیه می‌تواند بر این منافع داشته باشد. دومی مربوط به "تعیین‌کننده رفتار چین" در بحران تایوان است. ارزیابی‌های آمریکا این است که مداخله نظامی روسیه در اوکراین، پکن را تشویق به تکرار همان سناریو در تایوان می‌کند؛ ۳. تضمین امنیت انرژی جهانی: روسیه یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت و گاز به قاره اروپا است و بنابراین هرگونه تشدید یا تنش با آن بر بازارهای جهانی انرژی تأثیر می‌گذارد و همچنین منجر به افزایش قیمت نفت خواهد شد که مستقیماً بر شهروندان آمریکایی در داخل و بر اقتصاد آمریکا که از تورم رنج می‌برد، تأثیرگذار است. از این نظر، یکی از اهداف آمریکا در مدیریت بحران اوکراین، تضمین امنیت انرژی جهانی و جریان نفت و گاز بود. در این زمینه، واشنگتن با متحدان خود به ویژه در کشورهای خاورمیانه رایزنی کرده است تا از یافتن جایگزینی برای نفت و گاز روسیه اطمینان حاصل کند؛ ۴. جلوگیری از سقوط دولت مرکزی در کیف: ارزیابی‌های اطلاعاتی آمریکا تایید کرد که بخشی از اهداف پوتین در اقدام نظامی خود علیه اوکراین، تلاش برای کنترل پایتخت، کی‌یف و سرنگونی رئیس‌جمهور "ولادیمیر زلنسکی" و تلاش برای استقرار یک دولت طرفدار مسکو در کی‌یف است و؛ ۵. عدم پاسخگویی به طرح تضمین امنیت روسیه: با تشدید بحران کنونی، روسیه در دسامبر ۲۰۲۱ طرحی به نام «ضمانت‌های امنیتی روسیه» به آمریکا و متحدان اروپایی ارائه کرد که مبنای موضع مسکو در بحران و دلیل اصلی تهاجم نظامی این کشور برای کنترل بخش‌هایی از اوکراین است (کریمی فرد، ۲۰۲۰: ۱۴۰).

وزارت امور خارجه روسیه پیش‌نویس پیشنهادهای روسیه برای تضمین‌های امنیتی را منتشر کرده و برای دولت آمریکا ارسال کرد. در این پیشنهادهای تصریح شده است که دو طرف باید به موارد زیر پایبند باشند:

- بر اساس بندهای این پیش‌نویس، روسیه و ناتو متعهد می‌شوند که موشک‌های میان‌برد و کوتاه‌برد را در مناطقی که از آنجا امکان هدف قرار دادن قلمرو یکدیگر وجود دارد، مستقر نکنند؛ روسیه و ناتو باید متعهد شوند که شرایطی را ایجاد نکنند که بتواند به‌عنوان یک تهدید تلقی شود؛ روسیه به ناتو پیشنهاد می‌دهد برای حفظ تماس‌های ضروری "خط ارتباطی" ایجاد شود؛ همچنین روسیه به ناتو پیشنهاد داده است تا به طور منظم در مورد تمرینات و مانورهای نظامی تبادل

اطلاعات صورت گیرد؛ روسیه پیشنهاد می‌دهد تا توافقی برای حل مسالمت‌آمیز اختلافات و پرهیز از توسل به زور شکل بگیرد؛ روسیه به ناتو پیشنهاد می‌کند که از انجام هرگونه فعالیت نظامی در اوکراین، اروپای شرقی، قفقاز جنوبی و آسیای مرکزی خودداری کنند؛ ناتو نسبت به عدم الحاق اوکراین به ناتو و گسترش بیشتر این ائتلاف متعهد می‌شود؛ روسیه به آمریکا پیشنهاد داده است که متعهد شود در کشورهای متحدالمنافع پایگاه‌های نظامی ایجاد نکند و از زیرساخت‌های نظامی آن‌ها استفاده نکند؛ روسیه و آمریکا بر روی سازوکارهایی برای جلوگیری از فعالیت‌های نظامی خطرناک دریایی و هوایی کار خواهند کرد و؛ بر اساس این پیش‌نویس، روسیه به آمریکا پیشنهاد می‌کند که در شرایط برابر امنیتی تعامل داشته باشند، نه اینکه امنیت یکدیگر را تحت تأثیر قرار دهند (Pifer, 2021).

در نتیجه عدم پاسخگویی آمریکا به این خواسته‌ها، پس از درخواست روسیه برای پاسخ کتبی رسمی آمریکا به آن‌ها، بحران تشدید شد و روسیه عملیات نظامی خود را در اوکراین در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ آغاز کرد. (Clapp, 2022:1) و به این ترتیب روسیه، آمریکا را در پاسخ به تحولات بحران اوکراین در دوراهی قرار داد. ماهیت واکنش آمریکا به مداخله نظامی روسیه در اوکراین چیست؟ ویژگی‌های این پاسخ چیست؟

مشخصات و ویژگی‌های سیاست آمریکا. دولت آمریکا برای پاسخ به بحران بین روسیه و اوکراین و مقابله با تهدیدات ناشی از آن مجموعه اقداماتی را انجام داده است که شامل موارد زیر است:

حمایت سیاسی و نظامی از اوکراین. با توجه به "خط قرمز" تعیین شده توسط دولت بایدن برای درگیر نشدن در یک رویارویی نظامی مستقیم با روسیه و عدم اعزام نیروهای نظامی آمریکا به اوکراین، دولت آمریکا تلاش کرد تا جایگزین‌های دیگری برای حمایت از کی‌یف ارائه دهد. مهم‌تر از همه، بسیج سیاسی متحدان اروپایی، هماهنگی مستمر با کشورهای اروپایی و سایر کشورهای کلیدی مانند کانادا و ژاپن، حمایت و همبستگی با دولت و مردم اوکراین و ارسال یک محموله فوری تسلیحات مدرن به کی‌یف در اواخر ژانویه ۲۰۲۲ برای حمایت از ارتش اوکراین و همچنین موافقت با کشورهای ناتو برای تحویل موشک‌های ضدتانک و سایر سلاح‌های آمریکایی به اوکراین (کریمی فرد، ۲۰۲۲: ۱۴۰).

بر اساس موارد فوق، آمریکا و متحدانش در چندین سطح از اوکراین حمایت کردند که

عبارت‌اند از:

از نظر اطلاعاتی: آمریکا اطلاعات حساس اطلاعاتی را با اوکراین به اشتراک گذاشت که تأثیر مهمی در وارد کردن ضربات دردناک به نیروهای روسی داشت. از این رو روسیه، آمریکا را به دخالت مستقیم در جنگ علیه این کشور متهم می‌کند که نگرانی‌ها را در مورد احتمال لغزش به سمت یک رویارویی نظامی بین دو کشور مجهز به سلاح هسته‌ای افزایش می‌دهد. اگرچه روسیه دارای زرادخانه هسته‌ای استراتژیک عظیمی است که می‌تواند اهدافی در سراسر جهان از جمله آمریکا را هدف قرار دهد. با این حال، دکتین نظامی روسیه استفاده از تسلیحات هسته‌ای را مجاز نمی‌داند مگر اینکه تهدیدی وجودی برای دولت وجود داشته باشد (Larrabee et al., 2017:16). اطلاعات آمریکا به اوکراین در یافتن و حمله به اهداف نظامی روسیه کمک کرده است. اطلاعات موجود حاکی از آن است که به لطف این اطلاعات، نیروهای اوکراینی تاکنون موفق به کشتن ۱۲ ژنرال روسی و بمباران و غرق کردن یکی از مهم‌ترین کشتی‌های جنگی روسیه در دریای سیاه به نام رزمناو مسکو در آوریل ۲۰۲۲ شده‌اند. از نظر نظامی: دولت بایدن به وعده خود مبنی بر پرهزینه بودن هرگونه اقدام نظامی روسیه در اوکراین، از طریق بسته‌های کمک نظامی به اوکراینی‌ها، عمل کرد. ارسال تسلیحات گسترده آمریکایی و غربی به نیروهای اوکراینی به تغییر موازنه قوا در زمین کمک کرد و این با برنامه‌ریزی نظامی ضعیف روسیه، خطوط تدارکات ضعیف لجستیکی و عدم پوشش هوایی برای نیروهای زمینی مهاجم و ایمن نبودن سیستم‌های ارتباطی پیشرفته برای اطمینان از عدم جاسوسی آن‌ها همگی باعث خسارات سنگین به نیروهای روسی شد. به گفته وزارت دفاع آمریکا، واشنگتن در سال ۲۰۲۱ نزدیک به ۴۵۰ میلیون دلار کمک نظامی به اوکراین ارائه کرده است و حجم کمک‌های نظامی آمریکا به اوکراین از سال ۲۰۱۴ به بیش از ۲.۵ میلیارد دلار رسیده است (O'Hanlon, 2023).

از نظر اقتصادی: آمریکا و متحدان اروپایی آن و سایرین مجموعه‌ای از تحریم‌های پی‌درپی دیپلماتیک، اقتصادی، بانکی، نظامی و فنی را علیه مؤسسات دولتی و بانک‌های روسیه اعمال کردند. بخش انرژی روسیه که رگ حیاتی اقتصاد این کشور است، از این تحریم‌ها در امان نماند و کرم‌لین را شگفت‌زده کرد. با این حال، تحریم‌های غرب فراتر رفتند، زیرا نمادهای دولت روسیه را نیز دربرمی‌گرفت تا ساختار رژیم ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه را از درون بر هم بزند. در واقع، آن تحریم‌ها توانسته است روسیه را تا حد زیادی در سطح جهانی منزوی کند و به‌وضوح اقتصاد روسیه را که با ارزش ۱.۱ تریلیون دلار در رتبه

یازدهم جهان قرار دارد، فلج کرده است. دولت آمریکا بر این باور است که روسیه از نظر اقتصادی قادر به تحمل عواقب حمله به اوکراین نیست (Telhami, 2022).

تأکید بر حمایت از کشورهای عضو ناتو. با توجه به اینکه ارزیابی استراتژیک آمریکا از بحران کنونی به دو بخش تقسیم می‌شود که اولی مربوط به اوکراین و دومی مربوط به ناتو و کشورهای عضو آن به‌ویژه در جناح شرقی این ائتلاف است. دولت بایدن بخشی از اقدامات خود را برای تأیید حمایت از اعضای ناتو اختصاص داده است. در همین راستا، رئیس‌جمهور بایدن در فوریه ۲۰۲۲ با استقرار ۳۰۰۰ سرباز آمریکایی در لهستان، آلمان و رومانی به‌منظور تقویت کشورهای ناتو در شرق اروپا موافقت کرد و در همان ماه با اعزام ۷۰۰۰ سرباز به آلمان موافقت کرد. این تحرکات علاوه بر هماهنگی و ارتباط مستمر با ناتو، عمدتاً با هدف اطمینان بخشیدن به متحدان و ارسال پیام مستقیم مبنی بر اینکه واشنگتن در صورت حمله به هر یک از کشورهای ناتو وارد عمل خواهد شد، صورت می‌گیرد.

تحریم‌های غرب علیه روسیه. بایدن در تلاش برای بازداشتن روسیه از اقدام نظامی علیه اوکراین، تهدید کرد که تحریم‌های اقتصادی «ویرانگر» علیه روسیه اعمال خواهد کرد، از اوکراین با ارسال تسلیحات تهاجمی پیشرفته حمایت نظامی خواهد کرد و به دنبال منزوی کردن مسکو در سطح بین‌المللی است.

تلاش واشنگتن در هماهنگی با متحدانش در اتحادیه اروپا، ناتو، ژاپن، استرالیا، کره جنوبی و نیوزلند برای مجازات روسیه مشهود بود. واشنگتن توانسته است بر ترس برخی از شرکای خود غلبه کند که منافع آن‌ها ممکن است در نتیجه اعمال تحریم‌های خاص علیه روسیه، به‌ویژه با توجه به جلوگیری از دسترسی بانک‌های روسی به سیستم سوئیفت برای تراکنش‌های بانکی و نقل و انتقالات مالی بین‌المللی، به‌شدت تحت تأثیر قرار گیرد. (Shifrinson, 2022).

همچنین اقداماتی برای محدود کردن توانایی روسیه برای انجام تجارت با دلار، یورو، پوند استرلینگ یا ین ژاپن در تلاش برای محدود کردن روسیه در سیستم اقتصادی جهانی انجام شد. (Fella, 2022:6). آمریکا همچنین تصمیم گرفت هواپیماهای روسی را از ورود به حریم هوایی آمریکا منع کند و به تعداد فزاینده‌ای از کشورهای اروپایی که حریم هوایی خود را به روی روسیه بسته بودند، ملحق شد (Korhonen, 2023).

تحریم‌های اعمال‌شده توسط آمریکا و متحدانش علیه روسیه به شرح زیر است:

۱. آمریکا و متحدانش یکی از بزرگ‌ترین بانک‌های روسیه را که در تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی روسیه و فعالیت‌های وزارت دفاع نقش ایفا می‌کند، تحریم کردند؛ ۲. محرومیت مسکو از دریافت بودجه از مؤسسات مالی آمریکایی و اروپایی؛ ۳. تحریم‌های آمریکا شامل خط انتقال گاز بین روسیه و آلمان از طریق دریای بالتیک موسوم به «نورد استریم ۲» بود؛ ۴. جلوگیری از گردش بدهی‌های دولتی روسیه در بازارهای غربی، علاوه بر اعمال تحریم‌ها بر روس‌های ثروتمند نزدیک به کرملین و اعضای خانواده آن‌ها؛ ۵. اعمال تحریم‌هایی که رئیس‌جمهور روسیه و وزیر امور خارجه او، سرگئی لاوروف را هدف قرار می‌دهد، بنابراین پوتین را به اولین رئیس‌جمهور یک کشور بزرگ تبدیل می‌کند که مشمول چنین تحریم‌هایی می‌شود؛ ۶. ممنوعیت دسترسی تعدادی از بانک‌های روسیه به سیستم سوئیفت برای تراکنش‌های بانکی و نقل و انتقالات مالی بین‌المللی؛ ۷. محدود کردن توانایی بانک مرکزی روسیه برای دسترسی به ذخایر ارزی خود که ۶۳۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود (Astrov et al. 2022:12).

پیامدهای سیاست آمریکا در حمایت از اوکراین. عملیات نظامی روسیه در اوکراین نتیجه معکوس سیاسی و امنیتی برای منافع روسیه داشته است، زیرا روسیه اعلام کرده بود که یکی از دلایل حمله به اوکراین، جلوگیری از پیوستن این کشور به ناتو است که مسکو آن را تهدیدی برای امنیت ملی خود می‌داند. پوتین پا را فراتر گذاشت و اعلام کرد که ناتو نیروها و تسلیحات خود را از تعدادی از کشورهای اروپای شرقی و سه جمهوری بالتیک لیتوانی، لتونی و استونی خارج می‌کند. فنلاند و سوئد که بخشی از اتحاد جماهیر شوروی بودند، با تشویق آمریکا رسماً اعلام کردند که به دنبال پیوستن به ناتو هستند. این امر مرزهای مشترک روسیه با ناتو را از حدود ۷۰۰ کیلومتر کنونی به بیش از ۱۹۰۰ کیلومتر افزایش می‌دهد (Astrov et al. 2022:15).

همچنین می‌توان تأکید کرد که اقدامات دولت آمریکا در مقابله با بحران روسیه و اوکراین تغییری در موضع روسیه ایجاد نکرد. روسیه تا لحظه نگارش این مقاله به عملیات نظامی خود ادامه می‌دهد و تاکنون یعنی پس از گذشت بیش از دو سال، روسیه توانسته بیش از ۲۰ درصد از اراضی اوکراین را تحت کنترل داشته باشد. همچنین، حمایت نظامی که واشنگتن از اوکراین کرده و خواهد کرد، بر توازن قوا بین اوکراین و روسیه تأثیری نخواهد داشت. اگرچه توانمندی‌های ارتش اوکراین از سال ۲۰۱۴ پیشرفت کرده است، اما در مقابل نیروهای روسی محدود است (کریمی فرد، ۲۰۲۲: ۱۲۷).

علاوه بر موارد فوق می‌توان تأکید کرد که اثربخشی تحریم‌ها در کوتاه‌مدت و میان‌مدت محدود است؛ زیرا تحریم‌های اعمال‌شده توسط آمریکا و متحدانش تأثیر منفی بر اقتصاد روسیه خواهد داشت، اما این تأثیر زمان می‌برد. مسکو همچنین ارزیابی‌های خود را درباره گزینه‌های اقدام آمریکا انجام داده و حداقل تا حدی برای کاهش تأثیر این تحریم‌ها آماده شده است. صرف‌نظر از میزان تأثیر تحریم‌ها و آسیب آن بر اقتصاد روسیه، آن‌ها مسکو را مجبور به تغییر موضع خود نکردند، زیرا محاسبات استراتژیک روسیه در مورد منافع و امنیت ملی آن در اوکراین بیشتر و مهم‌تر از محاسبات زبان اقتصادی است.

بنابراین، حل‌وفصل مناقشه اوکراین و روسیه می‌تواند با توافق بین همه طرف‌های ذی‌نفع (روسیه - اوکراین - آمریکا - ناتو) محقق شود، مشروط بر این که اوکراین یک کشور بی‌طرف در سیاست جهانی باقی بماند به این معنا که هیچ اتحاد رسمی یا همکاری نظامی با هیچ یک از طرفین نداشته باشد. این امر در خدمت اهداف و منافع آمریکا، اوکراین و روسیه خواهد بود و هر راه‌حلی برای بحران فعلی که ایده بی‌طرفی اوکراین را در نظر نگیرد به شکست منجر خواهد شد. همچنین، اصرار آمریکا بر حق ناتو برای ضمیمه کردن اوکراین در واقع تهدیدی برای شعله‌ور شدن دوباره جنگ بین آمریکا و روسیه است (Van Evera, 2022:8).

۳. پیامدهای بحران اوکراین بر ناتو

زمینه‌سازی عضویت اوکراین در ناتو به دهه ۹۰ بازمی‌گردد که در آن زمان دولت یلتسین تصور می‌کرد می‌تواند همکاری جدیدی بین روسیه و ناتو و آمریکا بر اساس شراکت برابر فراهم شود؛ اما در اواخر حکومت او بود که متوجه شد این تصور باطلی است که آمریکا به روسیه به‌عنوان شریک برابر توجه کند. اوکراین در سال ۱۹۹۴ به‌عنوان اولین کشور از مجموعه کشورهای جداشده از شوروی به عضویت طرح موسوم به «مشارکت برای صلح» ناتو درآمد و بدین ترتیب گام اولیه را برای همکاری با ناتو برداشت. روابط اوکراین و ناتو با امضای منشور مشارکت برجسته بین اوکراین و ناتو در سال ۱۹۹۷، تأسیس کمیسیون ناتو-اوکراین و افتتاح مرکز اطلاعات و اسناد ناتو در کیف در سال ۱۹۹۷ تقویت شد (Bielieskov, 2023).

ناتو، یکی از مهم‌ترین بازیگران بین‌المللی است که مستقیماً با بحران اوکراین درگیر است که برخی از تحلیلگران آن را خطرناک‌ترین درگیری ژئوپلیتیکی پس از جنگ جهانی دوم می‌دانند. این بحران به دو دلیل عمده، پیامدهای جهانی بسیار بزرگ‌تری از حملات ۱۱

سپتامبر در آمریکا در سال ۲۰۰۱ در پی خواهد داشت: (Wei, 2022). اول اینکه بحران اوکراین به وضوح عمق اختلافات موجود بین روسیه و ناتو را در مورد سیاست توسعه یا به اصطلاح "سیاست درهای باز نسبت به جمهوری‌های سابق اتحاد جماهیر شوروی" آشکار کرد. دوم اینکه نشان‌دهنده امتیاز و مزیت اوکراین در روابط خود با ناتو، از سال ۱۹۹۴، با وضعیت یک شریک استراتژیک است که باعث می‌شود واجد شرایط عضویت کامل در این اتحاد شود و بر این اساس از الزامات دفاع دسته‌جمعی مندرج در فصل پنجم معاهده واشنگتن در سال ۱۹۴۹ برای ایجاد این اتحاد بهره‌مند شود. بر اساس این دو دلیل، بحران اوکراین ناتو را وادار کرد تا با توجه به وجود یک بحران جدی با روسیه که مستلزم مدیریت آن به روشی جدید است که مبتنی بر بازگشت به منطق جنگ سرد که توسط منطق موازنه استراتژیک و سیاست بازدارندگی مشخص شده است نباشد، در مورد آنچه باید انجام دهد تجدیدنظر کند (Tataru, 2022).

موضع کشورهای ناتو در مورد مداخله نظامی روسیه در اوکراین. سران کشورها و دولت‌های ۳۰ کشور عضو ناتو در ۲۴ مارس ۲۰۲۲ برای گفتگو درباره واکنش این ائتلاف به مداخله نظامی روسیه در اوکراین که جدی‌ترین تهدید برای امنیت اروپا و اقیانوس اطلس در دهه‌های اخیر تلقی می‌شود، تشکیل جلسه دادند و بیانیه‌ای از سوی کشورهای ناتو صادر شد و بر موارد زیر تأکید شد:

۱. محکوم کردن تهاجم روسیه به اوکراین، ضمن درخواست از رئیس‌جمهور پوتین برای توقف فوری این جنگ و خروج نیروهای نظامی خود از اوکراین؛
۲. درخواست از روسیه برای مشارکت سازنده در مذاکرات با اوکراین برای دستیابی به نتایج ملموس، شروع آتش‌بس دائم و تلاش فوری برای خروج تمام نیروهایش از خاک اوکراین؛
۳. همبستگی کامل با رئیس‌جمهور اوکراین زلنسکی و دولت اوکراین و با شهروندان اوکراینی، تأکید بر حمایت قاطع این ائتلاف از استقلال، حاکمیت و تمامیت ارضی اوکراین؛
۴. تأکید بر حق دفاع اوکراین از خود بر اساس منشور سازمان ملل متحد، کمک ناتو به اوکراین در زمینه‌هایی مانند امنیت سایبری و محافظت در برابر تهدیدات شیمیایی، بیولوژیکی، رادیولوژیکی و هسته‌ای؛
۵. محکومیت اقدامات روسیه به دلیل کمک به تخریب پایه‌های امنیت و ثبات بین‌المللی، تحمیل تحریم‌ها و هزینه‌های سیاسی گزافی بر روسیه؛
۶. دعوت از همه دولت‌ها، از جمله جمهوری خلق چین، برای حمایت از نظم بین‌المللی، خودداری از حمایت از تلاش‌های جنگی روسیه و از هرگونه اقدامی که به روسیه در دور زدن تحریم‌ها کمک

می‌کند؛ ۷. تایید تعهد به اصول اساسی که امنیت اروپایی و جهانی بر آن استوار است، از جمله این اصل که هر کشوری حق دارد ترتیبات امنیتی خود را بدون دخالت خارجی انتخاب کند؛ ۸. تعهد به انجام کلیه اقدامات لازم برای حفظ امنیت شهروندان کشورهای عضو ناتو و دفاع از هر وجه از سرزمین آن‌ها؛ ۹. بر اساس اقدامات روسیه، ناتو نیروهای واکنش سریع را با هدف تقویت توانایی‌های دفاع از خود و آمادگی برای واکنش سریع نسبت به هرگونه تحولی بعد از آغاز عملیات روسیه در اوکراین مستقر کردند و ۳۰۰ هزار نیروی ناتو به شرق اروپا برای تقابل با روسیه اعزام کردند و؛ ۱۰. جنگ ناموجه روسیه علیه اوکراین نشان‌دهنده یک چالش اساسی برای ارزش‌ها و هنجارهایی است که امنیت و رفاه را برای همه در قاره اروپا به ارمغان آورده است. تصمیم رئیس‌جمهور پوتین برای حمله به اوکراین یک اشتباه استراتژیک است که عواقب سنگینی برای روسیه و مردم روسیه دارد. ما برای مقابله با تجاوز روسیه، کمک به دولت و مردم اوکراین و دفاع از امنیت همه متحدان متحد و مصمم خواهیم ماند (Özdemir, 2022).

این بیانیه منعکس‌کننده ماهیت روابط پرتنش روسیه با ناتو در چند سال گذشته به دلیل تمایل ناتو به گسترش به سمت شرق، عدم موازنه قابل‌توجه در توانایی‌های نظامی روسیه و ناتو، وخامت سیستم کنترل تسلیحات و همچنین توسعه زیرساخت‌های نظامی ناتو در نزدیکی مرزهای روسیه است. روسیه همچنین شاهد یک بحران واقعی بود زمانی که بروکسل هشت دیپلمات در هیئت دیپلماتیک روسیه در ناتو را به اتهام انجام فعالیت‌های اطلاعاتی مشکوک از جمله جاسوسی و ترور برای مسکو اخراج کرد؛ اما واکنش روسیه به سرعت زمانی رخ داد که مسکو مأموریت خود در ائتلاف ناتو را به حالت تعلیق درآورد و دفاتر ارتباط نظامی و اطلاعات ناتو را در مسکو بست (کولیوند و ستاری خواه، ۱۴۰۲: ۱۵).

سیاست‌های ناتو برای پاسخ نظامی روسیه در اوکراین. کشورهای ناتو دو ماه قبل از مداخله نظامی روسیه در اوکراین، پس از استقرار نیروهای روسیه در نزدیکی مرز اوکراین، خود را برای مداخله نظامی روسیه در اوکراین آماده کردند. محافل نظامی و اطلاعاتی غرب حدود ۱۵۰۰۰۰ سرباز روسی و تجهیزات عظیم نظامی را تخمین زدند. همچنین تخمین زده شد که عملیات نظامی روسیه در وسعت اوکراین خواهد بود.

با توجه به مطالب فوق، کشورهای ناتو در وهله اول به رهبری آمریکا و انگلیس برای مقابله با عملیات نظامی روسیه در اوکراین شروع به آماده‌سازی کردند و در این راستا اقداماتی را انجام دادند از جمله:

۱. کشورهای ناتو آموزش گسترده‌ای به گروه‌های نظامی اوکراینی در زمینه تسلیحات ضدتانک و ضد هوایی انجام داده‌اند و تجهیزات نظامی ناتو از طریق لهستان و اسلواکی به اوکراین برای آماده‌سازی این عملیات منتقل شد. در طول سه هفته اول مداخله نظامی، پیشرفته‌ترین سلاح‌های جهان از کشورهای ناتو، آمریکا، بریتانیا، فرانسه و آلمان به اوکراین ارسال شد؛

۲. این سلاح‌ها موشک ضد زره جاولین و همچنین موشک‌های ضدتانک تولید بریتانیا با همکاری سوئد بود. این موشک پیشرفته‌ترین موشک جهان است، زیرا می‌تواند قدرتمندترین تانک‌ها را نابود کند. منابع دیگر تخمین زدند که تعداد موشک‌های ضدتانک و ضد زره ارائه شده به اوکراین علاوه بر موشک‌های ضد هوایی استیونگر از ۳۰ هزار فروند نیز گذشته است. کشورهای ناتو نه تنها این کار را انجام دادند، بلکه پهپادهای آمریکایی سوئیچ بلید را نیز برای اوکراین تهیه کردند که به آن‌ها پهپادهای انتحاری می‌گویند و؛

۳. علاوه بر این، همکاری‌های اطلاعاتی و نظامی زیادی وجود داشت، زیرا سرویس‌های اطلاعاتی نظامی ناتو، بریتانیا و آمریکا همه تحرکات روسیه را زیر نظر داشتند و به شبکه‌های ارتباطی نظامی بین واحدهای نظامی روسیه نفوذ می‌کردند. این امر به نیروهای اوکراینی امکان داد تا حملات مؤثری علیه نیروهای روسی انجام دهند (Blattman, 2022).

ناتو اقدامات دفاعی خود را در پاسخ به جنگ روسیه علیه اوکراین، با استقرار عناصر نیروی واکنش سریع ناتو، تقویت کرده است. جایی که در حال حاضر ۴۰۰۰۰ هزار سرباز در مجاورت اوکراین تحت هدایت مستقیم فرماندهی ناتو به اضافه ۱۳۰ هوپیمای جنگی و ۱۴۰ کشتی مستقر در منطقه وجود دارد. همچنین علاوه بر گسترش نیروها و تجهیزات آمریکایی مانند موشک‌های پاتریوت، تعداد نیروهای آمریکایی مستقر در اروپا به ۱۰۰ هزار نفر رسیده است (Clapp, 2022:2).

مشخص است که هدف آمریکا همراه با کشورهای ناتو از این اقدامات این است که با تبدیل اوکراین به الگویی مشابه افغانستان، قدرت و توانایی روسیه در فروش تسلیحات را کاهش دهند. این اقدامات علاوه بر تضعیف روسیه به‌عنوان متحد چین، روسیه را وادار می‌کند تا رؤیای خود برای تبدیل شدن به یک کشور بزرگ را کنار بگذارد و قدرت متوسط بودن را بپذیرد.

اقدامات حمایتی و پشتیبانی نظامی و اطلاعاتی آمریکا، اتحادیه اروپا و ناتو از اوکراین به تغییر طرح نظامی روسیه کمک کرده است. هنگامی که تغییری در طرح نظامی روسیه رخ

داد، روسیه به جای تلاش برای تغییر رژیم در اوکراین و کنترل پایتخت اوکراین متوجه شد که روندی فرسایشی توسط ناتو با تسلیحات پیشرفته ترتیب داده شده است تا نیروهای روسی که وارد پایتخت کی‌یف می‌شوند مجبور به عقب‌نشینی شوند. این امر باعث توقف لشکرکشی شد و سپس نشانه‌های تغییر نقشه و عقب‌نشینی از پایتخت اوکراین، عقب‌نشینی نیروها، چرخش مجدد به سمت شرق و جنوب، انتقال مجدد مهمات و تجهیزات و بهبود شرایط تاکتیکی برای تمرکز بر منطقه جنوبی و شرقی اوکراین به‌منظور کنترل جمهوری‌های جدایی طلب دونتسک و لوهانسک و همچنین بیرون راندن، محاصره یا انهدام نیروهای اوکراینی در برخی مناطق آغاز شد. روسیه سپس ماریوپل، مهم‌ترین بندر نظامی دریای سیاه در منطقه دریای آزوف را محاصره کرد. این بندر اصلی برای صادرات غلات اوکراینی به آسیا و خاورمیانه است (Blattman, 2022).

از این رو می‌توان گفت که دکترین روسیه بر تشدید عملیات در منطقه شرقی متمرکز شده است، با توجه به اینکه خطوط تدارکاتی نزدیک به خاک روسیه بوده و در معرض حملات اوکراینی قرار ندارند. روسیه با این طرح موفق شد ماریوپل را به تصرف خود درآورد و آن را به اولین شهر استراتژیک تبدیل کرد که از آغاز عملیات نظامی تاکنون تصرف شده است.

همچنین کنترل دریای آزوف به معنای پایان اصطکاک بین روسیه و اوکراین در این دریا و تأمین امنیت منطقه کریمه و گسترش سرزمینی جزیره کریمه به روسیه است که همگی دستاوردهایی هستند که می‌توانند نفوذ رهبری سیاسی روسیه را پس از ناکامی در دستیابی به اهداف اصلی برای تغییر رژیم در اوکراین و تصرف پایتخت اوکراین افزایش دهند. تصمیم پوتین برای مداخله نظامی در اوکراین، شانس راه‌حل‌ها از طریق مذاکره را از بین برده است. این تصمیم پوتین، قانون تأسیس روابط متقابل، همکاری و امنیت ناتو و فدراسیون روسیه، منشور امنیت اروپا و توافقنامه مینسک را نقض کرد و رؤیاهای امپراتوری روسیه را به ذهن متبادر می‌کند (Richter, 2022: 8).

علاوه بر این، پوتین عزم اوکراین برای مقاومت و حمایت غرب از آن را دست‌کم گرفت و اکنون با چالش‌های زیادی مواجه است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: یک اوکراین متحدتر، یک ناتو قوی‌تر و منسجم‌تر و تقویت نظامی بی‌سابقه در جناح شرقی ناتو. علاوه بر این، رئیس‌جمهور پوتین باید با انزوای اقتصادی، مالی و سیاسی قابل‌توجهی که پیامدهای بلندمدت جدی برای روسیه خواهد داشت، دست‌وپنجه نرم کند.

نتیجه‌گیری

این مقاله به «ابعاد بحران اوکراین و تحولات آن»، «سیاست آمریکا در قبال مداخله نظامی روسیه در اوکراین» و «پیامدهای بحران اوکراین برای ناتو» می‌پردازد. این مقاله به سؤالات پژوهشی مطرح‌شده در چارچوب کلی تحقیق پاسخ داد و مقاله به مجموعه‌ای از نتایج دست‌یافت که مهم‌ترین آن‌ها را می‌توان به شرح زیر توضیح داد:

- روسیه نمی‌تواند از اوکراین عقب‌نشینی کند تا بخشی از اتحادیه اروپا یا ناتو شود. علاوه بر احساسات ملی تاریخی روسیه نسبت به آن، از نظر ژئوپلیتیکی آن را "منطقه‌ای با منافع متمایز" در نظر می‌گیرد که در مجاورت روسیه واقع شده است که آن را به آخرین قلعه استراتژیک و راهبردی تبدیل می‌کند که روسیه را از غرب و متحدانش جدا می‌کند؛ غرب نمی‌تواند از اوکراین عقب‌نشینی کند، زیرا ممکن است پیامی منفی به دیگر متحدانش در اروپای شرقی ارسال کند که اگر روسیه نیز آن‌ها را تهدید کند، غیرقابل اعتماد است؛ مسکو عملیات نظامی در اوکراین را متوقف نخواهد کرد تا زمانی که تعهدات واضحی مبنی بر عدم گسترش ناتو در مرزهای خود به دست آورد؛ جنگ روسیه به دلایل متعددی به طول انجامید که مهم‌ترین آن‌ها موفقیت نیروهای ناتو به ویژه آمریکا و انگلیس در آماده‌سازی برای جنگ و مجبور کردن نیروهای روسیه به عقب‌نشینی بود؛ بنابراین روسیه استراتژی خود را تغییر داد و شروع به تمرکز بر جنوب و شرق اوکراین به عنوان هدف اصلی کرد؛ روسیه به اهداف نظامی خود که در آغاز عملیات نظامی به آن امیدوار بود، دست نیافت، اما یکی از نتایج غیرمنتظره این عملیات نظامی این بود که انسجام ناتو را به شکلی بی‌سابقه بازگرداند؛ عملیات نظامی روسیه در اوکراین باعث تسلیح بیشتر کشورهای اروپایی به ویژه آلمان شد که بودجه نظامی خود را افزایش داد. همچنین باعث استقرار نیروهای آمریکایی و ناتو در کشورهای همسایه روسیه شد و کشورهای بی‌طرف مانند فنلاند و سوئد را بر آن داشت تا رسماً برای عضویت در ناتو درخواست دهند. این یعنی تحولاتی که به نفع روسیه نیست؛ تحریم‌های اقتصادی اعمال‌شده علیه روسیه، این کشور را از مداخله نظامی در اوکراین منصرف نخواهد کرد. حتی اگر این تحریم‌ها به طور نسبی به اقتصاد روسیه آسیب برساند، مسکو می‌تواند تحریم‌ها را دور بزند یا تحریم‌های متقابلی را اعمال کند که به اقتصاد اروپا آسیب می‌رساند؛ روسیه هنوز طرف کنترل‌کننده در درگیری نظامی در اوکراین است، علی‌رغم چالش‌هایی که با آن مواجه است و ممکن است با جنگ طولانی در اوکراین تشدید شود.

اوکراین همچنین در آینده در نبرد ترتیبات و سیاست‌های دفاعی بین روسیه و قدرت‌های غربی یک محور ژئوپلیتیک مهم باقی خواهد ماند؛ شکافی بین اهداف و پاسخ آمریکا به بحران اوکراین وجود دارد که نشان‌دهنده یک "معضل استراتژیک" برای دولت بایدن است. آمریکا در دستیابی به برخی از اهداف خود به‌ویژه اهداف مربوط به حمایت سیاسی و نظامی از اوکراین و حمایت از ائتلاف «ناتو» موفق بود، اما نتوانست از مداخله نظامی روسیه در اوکراین جلوگیری کند. با احتمال ادامه عملیات نظامی روسیه در داخل اوکراین، به نقطه اول یعنی تضمین‌های امنیتی روسیه برمی‌گردیم و؛ حل‌وفصل مناقشه اوکراین و روسیه می‌تواند با توافق بین همه طرف‌های ذی‌نفع (روسیه - اوکراین - آمریکا - ناتو) محقق شود، مشروط بر این که اوکراین یک کشور بی‌طرف در سیاست جهانی باقی بماند به این معنا که هیچ اتحاد رسمی یا همکاری نظامی غیردفاعی با هیچ یک از طرفین نداشته باشد. این امر در خدمت اهداف و منافع آمریکا، اوکراین و روسیه خواهد بود و هر راه‌حلی برای بحران فعلی که ایده بی‌طرفی اوکراین را در نظر نگیرد به شکست منجر خواهد شد. همچنین، اصرار آمریکا بر حق ناتو برای الحاق اوکراین در واقع تهدیدی برای شعله‌ور شدن دوباره جنگ بین آمریکا و روسیه است.

منابع و مأخذ

فارسی

- کولیوند، خلیل و همکاران (۱۴۰۲): ترسیم سناریوهای محتمل فراروی جنگ روسیه و اوکراین در افق ۱۴۰۷، فصلنامه مدیریت نظامی، سال ۲۳، شماره ۹۰.
- دهشیار، حسین (۱۳۹۳): گسل‌های داخلی، تنیدگی‌های تاریخی، منطق ژئوپلیتیک قدرت و رویارویی برای شبه‌جزیره کریمه، پژوهش‌های راهبردی سیاست، مقاله ۷، دوره ۳، شماره ۹، صفحه ۱۷۹-۲۰۱.
- رستمی، محمدرضا (۱۳۹۳): بحران اوکراین، زمینه‌های منطقه‌ای و پیامدهای فرامنطقه‌ای، فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، شماره ۸۵، صفحات ۳۵ تا ۶۴.
- شکوهی، سعید و همکاران (۱۴۰۲): جنگ هیبریدی روسیه در منازعه ۲۰۲۲ اوکراین، نشریه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، سال سیزدهم شماره ۲، پیاپی ۴۹.
- کریمی فرد، حسین (۱۴۰۲): بحران اوکراین و تغییر ارجحیت‌ها در سیاست خارجی بایدن، فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، دوره ۲۹، شماره ۱۲۳، صفحه ۱۱۳-۱۳۸.

- Astrov, V., Grieveson, R., Kochnev, A., Landesmann, M., & Pindyuk, O. (2022). Possible Russian invasion of Ukraine, scenarios for sanctions, and likely economic impact on Russia, Ukraine and the EU, **wiiw Policy Note/Policy Report No. 55**.
- Bielieskov, M. (2023). Ukraine–NATO Relations: Closer Partnership or Membership?, **Royal United Services Institute (RUSI)**. <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/ukraine-nato-relations-closer-partnership-or-membership>
- Blattman, C. (2022). The hard truth about long wars. **Foreign Affairs (Council on Foreign Relations)**. <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/hard-truth-about-long-wars>
- Clapp, S. (2022). Russia's war on Ukraine: NATO response. **European Parliamentary Research Service**, April 2022,p.1
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA\(2022\)729380](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA(2022)729380)
- Fella, S. (2022). The EU response to the Russian invasion of Ukraine. **The United Kingdom, House of Commons Library**.
- Fernandez Gibaja, A., & Hudson, A. (2022). The Ukraine War and the Struggle to Defend Democracy in Europe and Beyond, The Global State OF Democracy In Focus, **International Institute for Democracy and Electoral Assistance**.
- Gatopoulos, A. (2023). Will Ukraine's new weapons help its fight against Russia? **Al Jazeera**. <https://www.aljazeera.com/news/2023/5/25/will-ukraines-new-weapons-boost-counterattacks-against-russia>
- Gloria Shkurti Özdemir, (2022) Experts respond: All eyes on NATO, 6 takeaways from the emergency summit. (2022, March 25). **SETA**.
<https://www.setav.org/en/experts-respond-all-eyes-on-nato-6-takeaways-from-the-emergency-summit/>
- Hunter, R. (2022). The Ukraine Crisis : Why and What Now? **Survival**, 64(1).
- Kaddorah, E. Y. (2014). The Pivotal Nature of Geography and Control over the Eastern Gateway to the West: Ukraine as Focus of Conflict. **Siyasat Arabiya**, 2(9).
- Kordan, B. (2022). Russia's war against Ukraine: historical narratives, geopolitics, and peace. **Canadian Slavonic Papers**, 64(2–3), 162–172.
<https://doi.org/10.1080/00085006.2022.2107835>
- Korhonen, I. (2023). Sanctions against Russia: what have been the effects so far? **Economics Observatory**. <https://www.economicsobservatory.com/sanctions-against-russia-what-have-been-the-effects-so-far>
- Kuzio, T., & D'Anieri, P. (2020). Causes and potential solutions to the Ukraine and Russia conflict. **E-International Relations**. <https://www.e-ir.info/2020/06/27/causes-and-potential-solutions-to-the-ukraine-and-russia-conflict/>
- Maha Yahya, (2022). The Arab World and the Ukraine conflict: The quest for nonalignment. **Atlantic Council**.
<https://www.atlanticcouncil.org/uncategorized/the-arab-world-and-the-ukraine-conflict-the-quest-for-nonalignment/>
- Mankoff, J. (2022). Russia's war in Ukraine: Identity, history, and conflict. **Center for Strategic and International Studies (CSIS)**.
- Masters, J. (2022). Ukraine: Conflict at the crossroads of Europe and Russia. **Council on Foreign Relations**, 1.
- Mbah, R. E., & Wasum, D. F. (2022). Russian-Ukraine 2022 War: A Review of the Economic Impact of Russian-Ukraine Crisis on the USA, UK, Canada, and Europe. **Advances in Social Sciences Research Journal**, 9, 144-153.

- O'Hanlon, M. E. (2023). Toward a two-phase US strategy for Ukraine. **Brookings**. <https://www.brookings.edu/articles/toward-a-two-phase-us-strategy-for-ukraine/>
- Pifer, S. (2021). Russias draft agreements with NATO and the United States: Intended for rejection?, **Brookings**, December 21, 2021,at: <https://www.brookings.edu/articles/russias-draft-agreements-with-nato-and-the-united-states-intended-for-rejection/>
- Richter, W. (2022). NATO-Russia tensions: Putin orders invasion of Ukraine; with the European security order in shambles, further escalation must be prevented, **SWP Comment, German Institute for International and Security Affairs**.
- Shiffrinson, J. (2022). What is America's interest in the Ukraine war? **The National Interest**. Retrieved October 30, 2022, from <https://nationalinterest.org/feature/what-americas-interest-ukraine-war-205555>
- Stephen Larrabee, F., Pezard, S., Radin, A., Chandler, N., & Crane, K. (2017). Russia and the west after the Ukrainian crisis: European vulnerabilities to Russian pressures. **RAND Corporation**.
- Tataru, C.-D. (2022). The potential impact of Ukraine-Russia conflict on the MENA region. **Middle East Institute**. Retrieved February 7, 2022, from <https://www.mei.edu/publications/potential-impact-ukraine-russia-conflict-mena-region>
- Telhami, S. (2022). What do Americans think of the Russia-Ukraine war and of the US response? **Brookings**. <https://www.brookings.edu/articles/what-do-americans-think-of-the-russia-ukraine-war-and-of-the-us-response/>
- Topor, L. (2022). Opinion – strategic perspectives on the Russia-Ukraine war. **E-International Relations**. <https://www.e-ir.info/2022/03/06/opinion-strategic-perspectives-on-the-russia-ukraine-war/>
- Van Evera, S. (2022). To prevent war and secure Ukraine, make Ukraine neutral, **MIT Center for International Studies**. (n.d.). <https://cis.mit.edu/publications/analysis-opinion/2022/prevent-war-and-secure-ukraine-make-ukraine-neutral>
- Van Metre, L., Geinger, V. G., & Kuehnast, K. R. (2015). The Ukraine-Russia conflict: signals and scenarios for the broader region. **United States Institute of Peace**.
- Walker, N. (2022). Ukraine crisis: A timeline (2014-present). **Commons Library Research Briefing**, 1.
- Wehrey, F. (2022). The Impact of Russia's Invasion of Ukraine in the Middle East and North Africa. **Carnegie Endowment for International Peace**.
- Wei, H. (2022). Possible outcomes of the Russo-Ukrainian war and china's choice. U.S.-China Perception Monitor; **US-China Perception Monitor**. <https://uscnpm.org/2022/03/12/hu-wei-russia-ukraine-war-china-choice/>
- Welt, C. (2021). Ukraine: background, conflict with Russia, and US policy. **Congressional Research Service**, 45008.
- Woehrel, S.J. (2014). Ukraine: current issues and US policy (Vol. 24). **Congressional Research Service**.
- Woźniak, M. (2016). The Ukraine Crisis and Shift in us Foreign Policy. **International Studies Interdisciplinary Political and Cultural Journal**, 18(2), 87–102. <https://doi.org/10.1515/ipcj-2016-0011>
- Wróblewski, (2022). Terrorism and the hybrid warfare in aspect of war in Ukraine. **Polish Political Science Journal**, 51(4), 95–107. <https://doi.org/10.15804/ppsy202254>.